

ГОРДІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКИ

АКАДЕМІЇ НАУК СРСР — 250 РОКІВ

Всенародним оглядом досягнень радянської науки стало святкування 250-річного ювілею Академії наук СРСР. Воно продемонструвало високу активність учених Країни Рад, їх непорушну єдність з КПРС, палке прагнення втілювати в життя величну програму комуністичного будівництва.

Радянська наука внесла великий вклад у справу побудови соціалізму в СРСР, у створення високорозвинутої соціалістичної економіки, оборонної могутності країни, підвищення добробуту трудящих, у розвиток освіти і культури, зміцнення миру і дружби між народами.

7 жовтня в Кремльському Палаці з'їздів відбулося урочисте засідання, присвячене 250-річчю Академії наук СРСР. В ювілейній сесії академії взяли участь дійсні члени і члени-кореспонденти АН СРСР, представники трудящих, партійних, радянських,

громадських організацій Москви, вчені республіканських і галузевих академій наук, зарубіжні вчені.

Бурхливою овацією, стоячи, зустріли присутні товаришів Л. І. Брежнєва, В. В. Гришиїна, А. А. Громико, О. М. Косигіна, Ф. Д. Кулакова, А. Я. Пельше, М. В. Підгорного, Д. С. Полянського, М. А. Суслова, П. Н. Демічева, Б. М. Пономарьова, М. С. Соломенцева, В. І. Долгих, І. В. Капітонова.

Разом з ними в президії — заступники Голови Президії Верховної Ради СРСР, заступники Голови Ради Міністрів СРСР, члени президії Академії наук СРСР, визначні радянські вчені, громадські діячі, передовики виробництва, представники партійних і радянських організацій столиці, глави делегацій соціалістичних країн.

Урочисту ювілейну сесію Акаде-

мії наук СРСР відкрив виконуючий обов'язки президента АН СРСР академік В. О. Котельников.

Слово надається Генеральному секретареві ЦК КПРС, товаришеві Леоніду Іллічу Брежнєву. Учасники урочистого засідання зустрічають Л. І. Брежнєва палкою, тривалою овацією. Усі встають.

Промова товариша Л. І. Брежнєва була вислухана учасниками урочистого засідання з величезною увагою. Її з глибоким інтересом сприйняли мільйони людей у нашій країні і в багатьох державах світу: промова Леоніда Ілліча транслировалася по Центральному телебаченню, системах «Інтербачення», «Орбіта», «Вос-

Потім з доповіддю «250 років Академії наук СРСР» виступив виконуючий обов'язки президента Академії наук СРСР академік В. О. Котельников.

Від імені робітничого класу країни радянських учених вітав сталевар московського заводу «Серп і Молот» Герой Соціалістичної Праці В. В. Клюєв, від імені колгоспного селянства — комбайнер колгоспу «Страна Советов» Курської області Герой Соціалістичної Праці І. І. Душин, від інтелігенції — вчителька 52-ї московської школи М. П. Демідова.

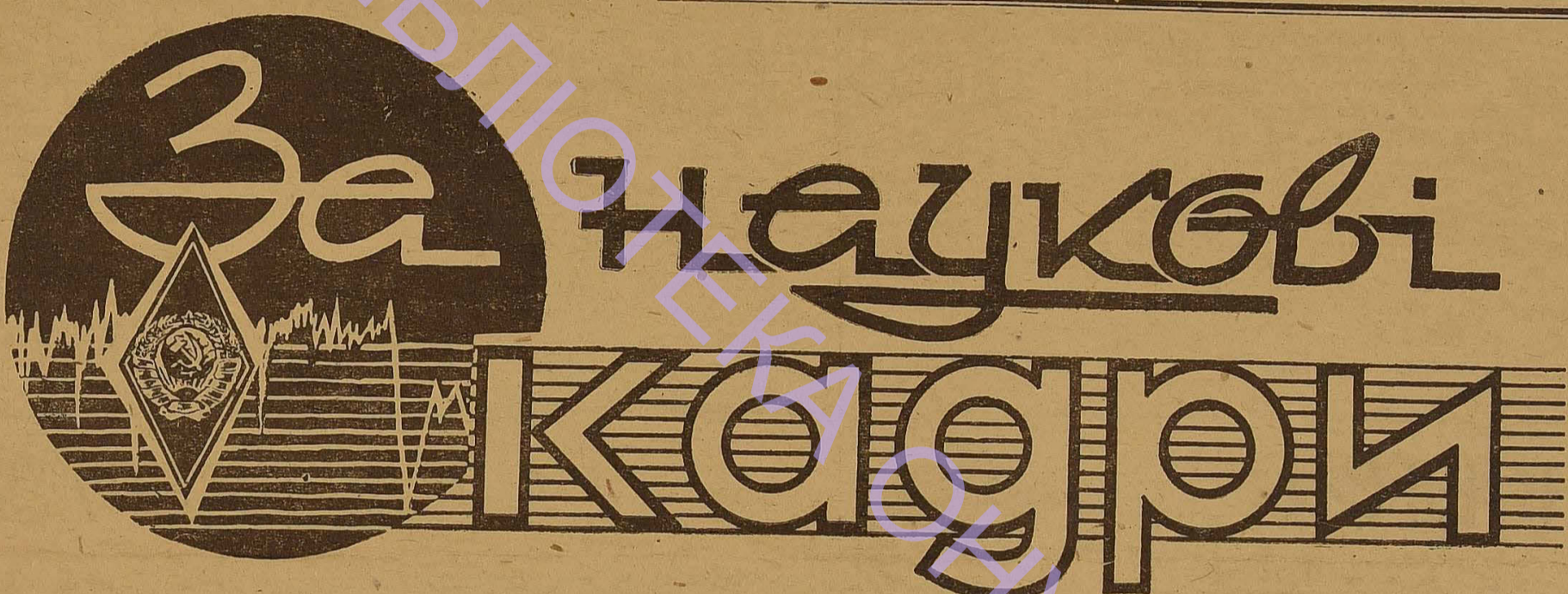
Вони говорили про те, що радянський народ по праву пишається своєю академією, яка вписала чимало яскравих сторінок у літопис вітчизняної і світової нау-

кової думки, висловлювали впевненість, що академія, всі працівники радянської науки зустрінуть XXV з'їзд КПРС новими творчими успіхами, внесуть гідний вклад у справу комуністичного будівництва. Промовці палко дякували Комуністичній партії, Радянській державі, особисто товаришеві Л. І. Брежнєву за постійну турботу про розвиток радянської науки — важливого фактора соціального прогресу.

Член-кореспондент АН СРСР Г. К. Скрябін, який виступив потім, повідомив, що на адресу Академії наук СРСР надійшли численні привітання.

Учасники урочистого ювілейного засідання, присвяченого 250-річчю Академії наук СРСР, з величезним піднесенням прийняли вітальний лист Центральному Комітетові КПРС, Президії Верховної Ради СРСР і Раді Міністрів СРСР.

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМУ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені І. І. МЕЧНИКОВА.

РІК ВИДАННЯ ХЛІ

10 жовтня 1975 року

№ 29 (1204)

Ціна 2 коп.

ОФІЦІЙНИЙ ВІДДІЛ

Наказом ректора університету затверджено графік першого і другого семестрів поточного учбового року. Учбовий графік для першокурсників залишається без змін (зимова сесія з 5 по 25 січня). Для студентів, які брали участь у сільгоспроботах, перший семестр закінчується 10 січня. Зимова сесія — з 11 по 30 січня. Канікули — з 31 січня по 9 лютого (для першокурсників — з 26 січня по 8 лютого). Літня екзаменаційна сесія для студентів всіх курсів і факультетів — з 8 червня по 5 липня.

НАЗУСТРІЧ

Ідучи назустріч XXV з'їзду КПРС, колектив кафедри політичної економії підводить підсумки науково-дослідної роботи за дев'ять п'ятиріччю. Хоч багато з того, що хотілось би, ще не зроблено, проте в цілому ці підсумки відраділи. Протягом п'яти років 19 викладачів працювали над колективною темою «Закономірності соціалістичного відтворення і критика буржуазних теорій», яка координувалася АН УРСР. Колективна робота дала свої наслідки. Кафедра підготувала дві монографії, одна з яких надрукована (доц. Н. О. Пільгуй). Викладачі та аспіранти кафедри в плані кафедральної теми підготували і захистили 12 кандидатських дисертацій і одну докторську. Проведена Республіканська наукова конференція, в якій взяли участь всі викладачі кафедри та вчені Москви, Ростова, Києва, Львова, Харкова. Видані матеріали конференції. Робота конференції знайшла схвалення в центральних журналах.

НОВІ ГОРИЗОНТИ

Кафедра спланувала наукову роботу на майбутню десяту п'ятирічку. Зусилля всього колективу будуть спрямовані на дослідження закономірностей розвитку соціалістичного виробництва в безпосередньо суспільне комуністичне, конкретних форм підвищення та рівня його усуспільнення на етапі розвинутого соціалізму. Новим в науково-дослідній роботі колективу є розширення наукових зв'язків з академічними інститутами (інститут Економіки Академії наук СРСР і Академії наук УРСР) та крупними науково-учбовими закладами (Московським, Ростовським, Донецьким, Львівським університетами).

В десятій п'ятирічці кафедральною темою буде розроблятися разом з ученими Сегедського університету ім. Йожефа Аттілі. Передбачається її розробка за спільною програмою досліджень. Протягом наступного п'ятиріччя планується видати одну колективну та дві індивідуальні монографії, не менш п'яти десятків статей загальним обсягом 60 друкованих аркушів, підготувати ряд учбово-методичних посібників.

Спільну розробку теми вченими Одеського і Сегедського університетів передбачається завершити проведенням Всесоюзної

наукової конференції з виданням її матеріалів.

Колективна праця в 10-й п'ятирічці дозволить надати певну допомогу колегам з Сегедського університету та в значній мірі скористатись їх досвідом, що підвищить ефективність наукових досліджень.

Кафедра ставить своїм завданням внести певний вклад в розвиток економічної теорії та висунути ряд рекомендацій, що матимуть значення для здійснення економічної науки і підвищення ефективності соціалістичного виробництва.

Наукові дослідження в наступному п'ятиріччі будуть сприяти підготовці висококваліфікованих кадрів — викладачів політичної економії. Передбачається підготувати за майбутні п'ять років не менше 15 кандидатів та одного доктора економічних наук. Наукові дослідження кафедри розглядає як найбільш ефективний засіб для підвищення наукового і ідейно-теоретичного рівня викладання політичної економії та пропаганди наукових знань.

О. ЛОБУНЕЦЬ,

зав. кафедрою політичної економії ОДУ, професор.

НАГОРОДИ ПЕРЕМОЖЦЯМ КОНКУРСУ

За результатами республіканського конкурсу студентських наукових робіт з проблем природничих, технічних і гуманітарних наук 1974/75 учбового року постановою Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти УРСР і ЦК ЛКСМ України ряд студентів нашого університету відзначено нагородами.

Дипломом другого ступеня і другою грошовою премією:

— Андреева Юрія Івановича (геолого-географічний факультет) — за роботу «Поведінка акцесорних мінералів в процесі вивітрювання корінних порід УКМ та утворення олов'яльних, делювіальних та алювіальних відкладень». Науковий керівник — доцент М. І. Савченко.

— Нгуєн Суанг Тханга (фізичний факультет) — за роботу «Фотоелектричні особливості неоднорідних монокристалів меленіду цинку». Науковий керівник — доцент Г. Г. Чемересюк.

— Михайлюченка Миколу Григоровича, Попкова Юрія Олександровича (хімічний факультет) — за роботу «Нові дігалоїдпохідні 2-амінобензофенонів 1,4-діазенінів та 1,5-дібензодіазоцинів». Наукові керівники — професор О. В. Богатський, ст. інженер Л. Н. Якубовська.

— Галушкіну Тетяну Олександрівну (хімічний факультет) — за роботу «Тверді розчини в системах $KBF_4-KCO_3-H_2O$, $KPF_6-KBF_4-H_2O$ ». Науковий керівник — Т. Ф. Гудимович.

— Полатавчука Василя Григоровича (філологічний факультет) — за роботу «Факт і домисел у біографічному творі». Науковий керівник — професор В. В. Фашенко.

— Ковальчук Лідію Всеволо-

дівну (філологічний факультет) — за роботу «Співвідношення специфіки кіно і літератури». Науковий керівник — доцент О. І. Розанова.

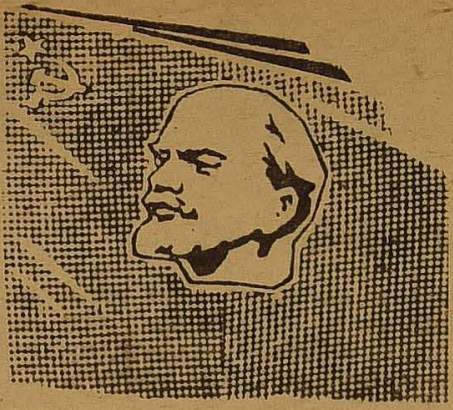
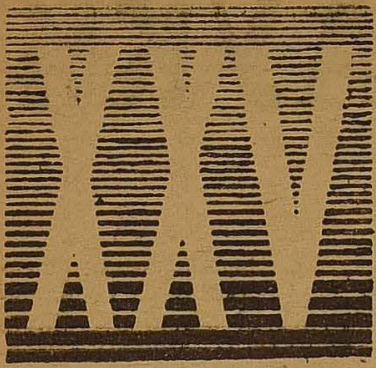
Дипломом III ступеня і третьою грошовою премією:

В. Б. Бурмія (фізичний факультет); С. Є. Дятлова (біологічний факультет); А. П. Некрасову (факультет РГФ); Ю. Л. Малєву (факультет РГФ); Н. В. Гупало (філологічний факультет); А. О. Панченко (філологічний факультет).

Заохочувальним дипломом:

М. Ю. Неймана (механіко-математичний факультет); Ланга Ханса (механіко-математичний факультет); А. Г. Челюшкіна (фізичний факультет); С. Д. Каїма (фізичний факультет); Г. І. Черниченко (фізичний факультет); Нгуєн Хоанг Уєн (біологічний факультет); Г. С. Воловатого (юридичний факультет); Л. І. Арментьеву (геолого-географічний факультет); С. М. Глусцову (геолого-географічний факультет); Л. О. Дорошенко (геолого-географічний факультет); О. І. Бондаря, Л. К. Дуленко, Н. В. Гордієнко, Т. С. Огневу, Л. Б. Валько (філологічний факультет).

Оголошено подяку науковим керівникам студентів, роботи яких відзначені на республіканському конкурсі дипломами II і III ступеня: професорам О. В. Богатському, Г. А. В'язовському, Ф. С. Замбришуду, В. В. Фашенку, Т. Ф. Гудимович, доцентам М. А. Москаленко, О. І. Розановій, М. І. Савченко, Г. Г. Чемересюку, Е. О. Нушкіян, старшому викладачеві З. Л. Крижановській.

УДОСКОНАЛЮВАТИ ЯКІСТЬ УЧБОВОГО ПРОЦЕСУ

з'їзду КПРС—гідну зустріч!

Коллектив Одеського університету, виконуючи рішення XXIV з'їзду КПРС, досяг великих успіхів в удосконаленні підготовки спеціалістів, підвищенні рівня марксистсько-ленінської освіти і комуністичного виховання студентів. Разом з усім радянським народом викладачі і співробітники університету беруть активну участь у вирішенні завдань завершального року дев'ятої п'ятирічки, готуються гідно зустріти XXV з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу.

За останні роки в університеті значно підвищилась успішність, повсякденною практикою став проміжний контроль успішності студентів. Кафедри і факультети стали більше займатися плануванням самостійної роботи студентів, удосконаленням програм лекційних курсів і лабораторних практикумів. Введено в дію системи громадсько-політичної практики і учбово-дослідної роботи.

Однак життя висуває нові завдання, основним з яких зараз є підвищення якості учбового процесу. Одним з найважливіших критеріїв оцінки якості підготовки спеціалістів є облік в системі підготовки сучасного стану і тенденцій науково-технічного і культурного прогресу. Кожне значне і визнане досягнення у тій чи іншій галузі повинно знаходити

відображення в учбовому процесі, особливо в спеціальних курсах.

Ми вже давно обговорюємо питання змісту наших учбових програм і домоглися їх істотного оновлення і погодження не тільки в рамках однієї спеціалізації, але і в рамках факультетів в цілому. Але багато проблем наукової організації навчання все ще чекають свого вирішення. Тут і застосування методично оправданих форм проміжного контролю успішності, і оснащення учбового процесу технічними засобами навчання, і розвиток у студентів творчого мислення, і виховання у них пошукових навичок. Всі ці питання і багато інших можуть бути об'єднані під одною назвою — підвищення якості учбового процесу.

Аналіз звітів факультетів за 1974/75 учбовий рік показав, що далеко не всі факультети звернули увагу на цю важливу проблему. Багато завідуючих кафедрами вважають за краще вести розмову про наші численні недоліки, не висуваючи конкретних пропозицій по їх усуненню. А між тим вже давно слід перейти від чисто декларативного рівня до творчого обговорення численних конкретних завдань підвищення якості учбового процесу в уні-

верситеті. Для цього слід, насамперед, виробити критерії якості курсу, групи і навіть окремого студента. Необхідно назавжди звільнитися від суб'єктивізму в оцінках успішності, виключити вплив випадкових факторів при виставленні середніх оцінок. Відомо, що успішність по окремих предметах в одного і того ж викладача з року в рік може додати істотно відрізнятись. Методичним комісіям факультету і групам аналізу якості учбового процесу необхідно в найкоротший час виявити причини цих розбіжностей, виробити об'єктивні критерії оцінок успішності факультетів.

По кожному курсу слід навчитися створювати в процесі навчання студентів проблемні ситуації, коли набуті знання виступають як засіб вирішення проблеми.

Необхідно поставити студента в умови, коли самостійна робота для нього стане життєвою необхідністю. З перших же днів навчання студент повинен бути залучений в жорстку (а іноді гнучку) систему контролю. Ми повинні розрізняти хоча б такі три форми контролю:

а) контроль обізнаності в матеріалі;

б) контроль засвоєння матеріалу і його розуміння;

в) контроль знання матеріалу і вміння творчо ним користуватися.

Для кожної форми контролю повинні бути свої методи. Не все ще в нас гаразд із контролем знань, одержаних студентами на лекції. Прямо скажемо, в нас немає сьогодні викладачів, які творчо і ефективно здійснюють цей контроль. Ми домоглися того, що провадиться «контроль обізнаності» студентів з допомогою карток, 15-хвилинних контрольних робіт, однак в процесі перевірки викладачі витрачають так багато часу, що ніякого виграшу не мають порівняно з такою традиційною формою контролю, як колоквиум. В справі перевірки не досягнуто автоматизації.

Застосування ЕОМ в учбовому процесі має велике значення для удосконалення його якості. Тут намітилися зрушення у конкретних справах. Математики все ширше використовують ЕОМ. Фізики і геологи розробили кілька лабораторних робіт, де ЕОМ використовуються для моделювання.

Однак для вирішення управлінських завдань ЕОМ залучаються ще слабо. Наша керівна ланка не уявляє можливостей машини, не думає про те,

як зменшити число паперів, різних відомостей і журналів, як прискорити обробку одержаної інформації.

У новому учбовому році ректорат і партійний комітет підходять до питання якості роботи окремих ланок університету (деканатів, кафедр, науково-дослідних закладів) по конкретних справах. Ми закликаємо вас, товариші, підійти до вирішення поставлених завдань творчо, як вчені, а не як безвідповідальні виконавці чужих розпоряджень і наказів.

Саме життя визначає зростаючий розмах і роль вищої освіти у комуністичному будівництві. Від усіх працівників вищої школи взагалі і нашого університету, зокрема, вимагається постійна творча робота по реалізації вказівок Комуністичної партії і її Центрального Комітету про вдосконалення вищої освіти — з тим, щоб наша вища школа з честю виконала покладені на неї великі і почесні завдання по підготовці і комуністичному вихованню спеціалістів, по гідній зустрічі XXV з'їзду КПРС.

В. СЕРДЮК,

ректор Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, професор.

ЙДЕ ЛЕНІНСЬКИЙ УРОК

У системі комсомольської політичної освіти Одеського державного університету розпочався новий учбовий рік. На першому занятті проводиться Ленінський урок «П'ятиріччя — переможний фініш! XXV з'їзду КПРС — гідну зустріч!». Початок нового учбового року в системі марксистсько-ленінської освіти молоді збігається з однією із знаменних дат в історії комсомолу. Минає 55 років з дня промови В. І. Леніна на III з'їзді комсомолу, промови, яка стала програмою життя і боротьби всіх поколінь радянської молоді. І зараз, в період всенародної підготовки до XXV з'їзду КПРС, промова В. І. Леніна «Завдання спілок молоді» як ніколи є актуальною для комсомолу. Завдання спілок молоді в сучасних умовах полягають у тому, щоб втілювати в життя величчя накреслення партії.

В. І. Ленін завжди надавав особливого значення вихованню молодого покоління, був його доброзичливим товаришем і мудрим наставником. Він говорив: «Ми — партія майбутнього, а майбутнє належить молоді. Ми — партія новаторів, а за новаторами завжди охоче йде молодість». Бути завжди попереду, на чолі революційного процесу, кожен крок свого життя пов'язуючи з практикою комуністичного будівництва, активною участю в економічному, політичному, культурному будівництві... Саме про це насущне питання нашого життя повинна йти мова на Ленінському уроці. Він повинен бути організований так, щоб відбулася відверта, пряма, корисна критична бесіда.

Ленінський урок у жовтні 1974 року — Ленінський урок у жовтні 1975 року. Які зміни від-

булися за цей період, наскільки якісно поліпшилася робота комсомольської організації, які висновки зробили комсомольці під час обміну комсомольських документів? Ці і ще цілий ряд питань комсомольського життя повинні знайти своє висвітлення на Ленінському уроці.

Активно і високоорганізовано проходять Ленінські уроки на історичному, геолого-географічному, юридичному, хімічному та інших факультетах університету. Велика допомога в проведенні Ленінського уроку на хімічному факультеті була надана комсомольській організації з боку кафедри історії КПРС. Доцент кафедри П. С. Столяр вступив словом відкрив Ленінський урок. Відбулася ділова розмова про завдання комсомольської організації на честь гідної зустрічі XXV з'їзду КПРС. Потім слово було надано комсомолці 20-х років Е. В. Горюховській, учасниці антифашистського підпілля в Німеччині в роки Великої Вітчизняної війни Р. С. Лепіній, які поділилися своїми думками про комсомольську роботу, її форми і методи, дали цінні напутні поради молодому поколінню.

Розмова на Ленінському уроці «П'ятиріччя — переможний фініш! XXV з'їзду КПРС — гідну зустріч» в комсомольській організації університету вийшла відвертою і діловою. Вона стала важливою віхою в комсомольському житті кожного студента, стимулом до підвищення його політичного та громадського рівня.

С. КУЧЕРЕНКО,

заступник секретаря комітету комсомолу університету.

Давня дружба зв'язує студентство нашого вузу із студентами університету імені Йозефа Аттилі з угорського міста Сегед. Звичним став обмін делегаціями, будзагонами. Ось і в цьому році згідно з договором між комітетом комсомолу ОДУ і виконкомом КІСу університету імені Й. Аттилі студентський будівельний загін з Угорської Народної Республіки працював в Одесі, а ми — бійці університетського СБЗ «Одеса-75» — в Сегеді.

Яскравим сонячним ранком 19 липня вирушили ми до Угорщини. Спочатку поїздом Одеса—Львів, а потім пересіли на швидкий Москва—Будапешт...

І ось ми на Сегедській землі. Зустріли нас радо, як справжніх друзів. Звичайно, ми хвилювалися, як складеться робота, чи не буде заважати «мовний бар'єр». Та побоювання були марними. Виявилось, що бетон і на угорській мові називається бетоном, а «вібратор» так і буде «вібратором». А ще через кілька днів роботи можна було почути, як старий угорський робітник Ферібачі (що звучить приблизно як «дядечко-Фері») звертається до Ігоря Нікори з фізфаку: «Давай, Ігорю, давай». А той відповідає на трохи незвичний для слуху суміші російської і угорської мови, що, мовляв, все буде гаразд. А поряд Люда Половенко з мехмату і Валя Попкова з істфаку, які працюють разом з угорськими дівчатами, щось жваво обговорюють на суміші російської, німецької і угорської мови.

І з роботою все було гаразд. Недаремно у будзагоні відбираються кращі з кращих студентів, які вміють і люблять працювати. І дійсно, за плечима багатьох з нас були вже трудові семестри

ОДЕСА — СЕГЕД

на будовах Тюмені, Казахстану, Одеської області... Тепло дякували керівники виробничого об'єднання «Делеп» одеським студентам за сумлінну роботу.

Як і у кожному будзагоні, наші дні заповнювала не тільки праця. Були і екскурсії, і зустрічі з керівниками Сегедського університету, і спортивні змагання, і смільний концерт, який перетворився в справжнє свято інтернаціональної дружби.

У першу ж неділю нашого перебування на угорській землі ми з хвилюванням поклали квіти до пам'ятника нашим воїнам, що загинули при визволенні Сегеда.

За час перебування на гостинній угорській землі ми прагнули якомога більше узнати цю чудову країну, її людей. І, звичайно, робили все, щоб і наші нові друзі якнайбільше узнали про нашу Батьківщину. Ні на хвилину не забували ми, що знаходимося в Угорщині в знаменні дні роботи

фестивалю дружби радянської і угорської молоді.

Швидко збігали дні. Час вже було повертатися додому. Звичайно, трішки жаль було розлучатися з друзями, з країною, яку встигли узнати і полюбити. Та все частіше і частіше згадувалися вулиці Одеси, її говір, університет...

З хвилюванням почули ми на кордоні привітання наших прикордонників.

Ось ми і вдома.

...Вже встигли надіти листи з Угорщини. Вже надіслані перші відповіді на них... Листи звідти закінчуються: «Вісонт латашро!» Наші пишуть: «До побачення!» А означає це одне і те ж: «До нових зустрічей, друзі!»

Е. ХАРИТОНОВ,

командир СБЗ «Одеса-75»,

В. БАЛУХ,

комісар СБЗ «Одеса-75».

На знімку: бійці будзагону «Одеса-75» разом з угорськими друзями. Сегед, липень 1975 року.

ЯК ВИВЧАТИ ТВОРИ КЛАСИКІВ МАРКСИЗМУ — ЛЕНІНІЗМУ НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТАМ-ПЕРШОКУРСНИКАМ

На Всесоюзному зльоті студентів в жовтні 1971 року Генеральний секретар ЦК КПРС Леонід Ілліч Брежнев, відмічаючи, що процес навчання повинен проходити в нерозривному зв'язку з процесом комуністичного виховання, підкреслив: «Радянський спеціаліст сьогодні — це людина, яка добре володіє основами марксистсько-ленінського вчення, ясно бачить політичні справи партії і країни, має широку наукову і практичну підготовку, досконало володіє своєю спеціальністю». І далі Л. І. Брежнев підкреслює, що процес навчання у вузі сьогодні все більше спирається на самостійну, близьку до дослідницької, діяльність студента.

Більшість з тих, хто приступає до самостійного вивчення творів класиків марксизму-ленінізму, зустрічаються з труднощами, пов'язаними з відсутністю досвіду роботи над книгою. Одним важко розібратися в прочитаному матеріалі, виділити в ньому головне і другорядне, інші не знають, як конспектувати ту чи іншу роботу,

які робити записи, щоб закріпити в пам'яті прочитане. Виникає ряд питань: як краще працювати з партійними документами, над вивченням деяких джерел, в якій послідовності і як пов'язувати їх з основною темою і т. ін. Це цілком закономірно.

Але дехто помилково думає, що досить засвоїти певні «правила» і «методи» самостійної роботи; як всі труднощі цього складного і великого процесу будуть негайно усунені. В дійсності справа має далеко не такий вигляд. Немає і не може бути якихось «рецептів» чи загальних правил, придатних на всі випадки, що дозволяють мало працювати або взагалі замінюють роботу.

Щоб навчитися працювати над книгою, треба дуже багато працювати, і працювати ґрунтовно, напружено. Причому, головним в цій роботі є самостійність. Це вміння і навички самостійної роботи набуваються поступово, разом з підвищенням політичного, загальноосвітнього і культурного рівня.

Можна вважати книгу, статтю чи главу зрозумілою до кінця тільки тоді, коли вдалося продумати, розкрити і висловити коротко основні ідеї книги.

Питання про те, чи потрібно читати всю книгу або статтю зразу чи вивчати по окремих розділах і главах, вирішується залежно від складності матеріалу, а також від підготовленості читача. Наприклад, вивчення «Капіталу» Маркса краще проводити по розділах. Освоївши один розділ, можна переходити до вивчення другого. Якщо стаття чи розділ — велика і складна за змістом, то її вивчення можна вести по окремих питаннях.

Під час самого читання, у зв'язку з вивчаємим текстом, з'являються свої думки. Їх також можна записати на полях книги чи на окремому аркуші паперу (вказавши при цьому сторінку і рядки прочитаного матеріалу).

Якщо книга бібліотечна, чужа і ніяких написів і навіть поміток на ній не можна робити, використовують окремі паперові закладки — на окремих аркушах, які вкладають в книгу, відмічають коротко, на що саме (сторінка, абзац, рядок), слід звернути увагу. Написи роблять завжди на виступаючій з книги закладці. Замість паперових закладок можна застосовувати для відмітки таких місць спеціальний загальний покажчик.

Тільки тепер, закінчивши другий етап роботи над книгою або тим чи іншим розділом її, можна приступити до більш ґлибокого вивчення.

Е БАГАТО видів поглибленого вивчення книги: план (простий і складний), тези (прості і складні), конспект (текстуальний і вільний), виписка цитат, цифрового матеріалу, облікові картки і т. ін.

Для студентів, які вивчають праці класиків марксизму-ленінізму, особливо важливе значення має конспектування книг, яке допомагає поглибленому засвоєнню їх змісту. Непогано до початку конспектування скласти план прочитаного розділу, який дає можливість встановити послідовність основних думок і зв'язок між ними. План може бути простим і складним. Простий план — це послідовний перелік основних питань, які розглядаються в даному творі. В складному плані частково розкриваються пункти простого плану. При складанні складного чи розгорнутого плану кожен пункт простого плану розділяється на підпункти. Для складання плану слід взяти до уваги послідовні етапи, через які проходила думка автора, кінцеву мету автора при написанні книги. Рішення цього завдання полегшується можливістю використати назви розділів та глав вивчаємої книги.

Прикладом розгорнутого плану може бути складений Леніним план брошури «О продовольственном налоге». Правильно складений план може слугити критерієм розуміння читачем вивчаємої роботи. Він допомагає легко відновити її зміст в пам'яті. Пункти плану включаються в конспект як підзаголовки. Корисно ознайомитися з планом статті В. І. Леніна «Карл Маркс».

Таким чином, приступати до конспектування можна лише після того, коли уважно продумано і засвоєно текст твору, і ні в якому разі не можна конспектувати при першому ж читанні. Чи-

тання, обдумування, запис — три боки одного процесу освоєння. Обдумування, аналіз прочитаного матеріалу є головним. Деякі товариші використовують більшу частину часу на читання і записи, а не на обдумування, треба робити навпаки.

Конспект повинен бути чітким за змістом, коротким за обсягом і послідовним. В. І. Ленін попереджав, що «...в конспекті окремі фрази і навіть окремі слова мають незрівнянно важливіше значення, ніж в докладному викладі».

Ніякого загального, прийнятого для всіх правила по складанню конспекту дати не можливо, і не потрібно. Така спроба може лише скувати ініціативу, заважати використовувати вже той досвід, який є, і на його основі виробити свою особисту систему занять, навчитися працювати над книгою.

Слід висловити декілька загальних положень, які можна керуватися при конспектуванні.

Існують три типи конспектів: текстуальний, вільний і змішаний. Текстуальний конспект складається із послідовних дослівних виписок з вивчаємої книги. Беруться найсуттєвіші місця — теорія, факти і опускається все другорядне — вставні думки, які ілюструють основну думку, повторення, деякі приклади. Більш зручним в учбовій роботі є складання вільного конспекту.

Вільний конспект складається із записів читача, коли він своїми словами викладає найбільш суттєві місця книги. Цей тип конспекту складніше вести, але він розвиває здатність до самостійного викладу думки. Якщо при читанні було все зрозумілим, то записати прочитане своїми словами — повністю посилене завдання. Не треба турбуватися, якщо на перших порах буде виходити не зовсім добре. Непогано, якщо в конспект вийдуть дослівно деякі думки автора книги — цитати. Якщо ці думки засвоєно, то не зовсім обов'язково переробляти їх. Штучна переробка фраз не є проявом самостійності.

Конспект, який включає в себе поряд з вільним викладом і цитати, називається змішаним чи комбінованим. Це найбільш розповсюджена форма конспектування.

Особливо корисно наводити свої приклади із сучасного життя, історичні порівняння до положень, взятих з книг. Так, при конспектуванні «Маніфесту Комуністичної партії» можна навести багато прикладів з нашої дійсності, які підтверджують триумф великого вчення марксизму. Може статися і так, що особисті приклади не завжди будуть вдалими і все ж вони будуть свідчити про активну розумову роботу. А це ж і є найважливішим.

Конспектний запис треба вести чітко, охайно і наочно, залишати поля для виписки різних поміток, імен, термінів, що вимагають пояснень, а також для дальших доповнень.

Зразком, на якому треба вчитися мистецтву творчо записувати

ПЕРШОЮ необхідною умовою самостійної роботи є цілеспрямованість. Робота з книгою повинна бути підпорядкована якійсь системі. Перш за все необхідно додержуватися намеченого плану читання, а саме списку літератури, який треба вивчити для освоєння даної теми.

Марія Іллінічна Ульянова в своїх спогадах про Леніна пише: «Книги він не тільки читав, а й вивчав, пророблював їх. Читав за визначеним планом... Пам'ятаю вже півніше він говорив, що просто читати різні книги — невелика користь».

Починаючи працювати з книгою, слід поставити собі найближчу, доступну своїм силам мету, поступово розширюючи гаулуз, яку вивчаєш. Великий російський вчений І. П. Павлов у відомому листі до молоді писав: «Послідовність, послідовність і послідовність! З самого початку своєї роботи привчайте себе до суворої послідовності в накопиченні знань, вивчайте ази науки раніше, ніж намагатиметесь вийти на її вершини. Ніколи не беріться за наступне, не засвоївши попереднього».

Твори слід вивчати повністю, а не тільки окремі положення, викладені в них, вивчати не по окремих цитатах, а по суті, вивчати серйозно і вдумливо. Краще читати небагато, але ґрунтовно. «Проглоцувати» книги — найбезрезультатніше заняття» — вважає Н. К. Крупська.

Перш за все треба ознайомитися з загальною побудовою книги, точніше вяснити заголовок книги коли, ким і де вона видана, проглянути систему додатків та ілюстрацій, під чією редакцією вона випущена. Все це зазначено на титульному (заголовному) листку, слідує йому після обкладинки.

Для попереднього огляду має також інтерес зміст і передмова до книги. Зміст дає уявлення про ті питання, які освітлені в книзі, а також про послідовність їх викладу, він дозволяє зразу охопити весь зміст праці. У передмові в основному розповідається про історію написання цієї книги, в якій історичній обстановці, в зв'язку з чим і з якою метою, на основі яких матеріалів написана ця книга, її завдання і т. ін.

Не можна ігнорувати і примітки. Ось, наприклад, вже перша примітка В. І. Леніна в книзі «Что делать?», набрана мілким шрифтом, містить дуже важливу думку про два напрями в міжнародній соціал-демократії, про те, що «англійські фабіанці, французькі міністеріалісти, німецькі бернштейніанці, російські критики — все це одна сім'я, всі вони один одного хвалять, один в одного вчаться і спільно ополчаються проти «догматичного марксизму».

В кінці книги часто дається закінчення, в якому автор коротко

формулює висновки, підводить підсумок сказаного.

Слід також звернути увагу студента і на біографію. Список використаної літератури чи список рекомендованої літератури, прикладений до книги, може бути використаний при більш поглибленому вивченні питання. Працюючому над твором велику допомогу надає науковий апарат книги: посилання автора і редакції, розшифровка назв, довідки про згадуваних осіб і події, різні покажчики та ін.

Після попереднього огляду книги, ознайомлення з її структурою, можна приступити до читання.

ЧИТАННЯ повинно бути активним, свідомим. На III з'їзді комсомолу Володимир Ілліч говорив: «...На місце старого навчання, старого забування, старої муштри ми повинні поставити уміння взяти собі всю суму людських знань і взяти так, щоб комунізм не був би у нас чимось таким, що завчено, а був би тим, що вами самими продумано, був би тими висновками, які є неминучими з точки зору сучасної освіти».

В. І. Ленін безпощадно обрушувався на людей, які «книжки бачили, книжки заучили, книжки повторили, і в книжках нічого-сінько не зрозуміли». У такої людини в голові немовби ящик з цитатами, і вона висуває їх, а трапляється нова комбінація, що в книзі не описана, вона розгубилася і вихвачує не ту цитату, яку слід». Значення марксистсько-ленінської теорії обезцінюється, якщо не вмєш застосувати її закони в практичній діяльності.

Найбільш корисно по ходу читання робити помітки, підкреслення і навіть окремі записи на полях. Застосовуючи систему поміток і написів, ні в якому разі не можна кожний раз міняти смисл тієї чи іншої помітки. Треба виробити для себе певну систему знаків і поміток.

Читання з розміткою в книзі — дуже цікавий і важливий момент в роботі. Доводиться вдумуватися в кожне положення, доказ автора, визначати перехід від викладу одного основного питання до іншого, встановлювати взаємозв'язок прочитаного. Слід звернути увагу на висновки, які є по кожному розділу, по всій книзі, які узагальнюють весь викладений матеріал. Читаючи їх, можна ясно уявити собі фактичний матеріал теми, на основі якого зроблено ці висновки.

Вміле використання системи підкреслень, поміток, написів має велике значення для освоєння вивчаемого матеріалу. Крім того, підкреслення допомагають в майбутньому швидше знайти необхідні для запису місця.

Основне полягає в тому, щоб підкреслювати тільки те, що важливіше і потрібніше. Це обумовлюється ретельним попереднім обдумуванням матеріалу. Якщо в

розвитку суспільних наук і підвищенні їх ролі в комуністичному будівництві, «Про заходи по дальшому удосконаленню вищої освіти в країні» і «Про роботу в Московському вищому технічному училищі імені М. Е. Баумана і Саратовському державному університеті імені М. Г. Чернишевського по підвищенню ідейно-теоретичного рівня викладання суспільних наук». Таке навчання повинне щодня підвищувати ідейно-теоретичний рівень наших кадрів, сприяти поліпшенню всієї справи підготовки висококваліфікованих спеціалістів, активних, ідейно переконаних будівників комунізму.

Вивчати твори класиків марксизму-ленінізму треба в тісному зв'язку з сучасністю, з життям, з тими величними завданнями комуністичного будівництва, які вирішує нині наша партія і радянський народ. Всю роботу по вивченню революційної теорії повинні пронизувати партійність, бойовий, наступальний дух, творчий характер, конкретний, тісний і органічний зв'язок з практикою. З вивчаємих теоретичних положень треба навчитися робити якісь практичні висновки. Ось таке оволодіння революційною теорією, така робота над працями класиків марксизму-ленінізму буде відповідати високим запятам, що вимагають рішення XXIV з'їзду КПРС, Постанови Центрального Комітету нашої партії «Про заходи по дальшому

теоретичні дослідження, є конспект першого тому «Капіталу», складений Енгельсом. В ньому 20 сторінок тексту охоплюють 496 сторінок «Капіталу». Це неординарна допомога для вивчення класичної праці К. Маркса. Твір К. Маркса і Ф. Енгельса «Святое семейство», який налічує більше 200 сторінок, В. І. Ленін законспектував на 26 сторінках.

Важливим видом обробки прочитаного матеріалу є також виписки окремих місць тексту на карточки (аркуші однакового формату). Система таких виписок-цитат дає можливість у будь-який момент використати думки і факти, почерпнуті з усіх прочитаних книг, що відносяться до потрібного питання. Іноді виписку цитат проводять для доповнення до конспектування. В цьому випадку виписуються головні або чимось особливо цікаві положення, які розроблено в книзі.

Важливим методом поглибленої роботи з книгою є складання тез та рефератів. Тези — це коротко сформульовані, категорично висловлені основні положення роботи. На відміну від пунктів плану, в тезах розкриваються основні думки автора, робиться короткий узагальнюючий висновок з вивчаемого матеріалу. Тези бувають прості і складні. Прості тези включають в себе тільки основні положення роботи. В складні тези входять також короткі докази. Тези бувають авторськими і вільними. Порядок розташування тез не завжди відповідає тому порядку, в якому йде виклад в тексті. Кожна теза нумерується. Особливо зручно при підготовці доповіді формулювати основні положення вивчаемого твору у вигляді тез. Ось, наприклад, формулювання простої тези з роботи В. І. Леніна «Що робити?»: «Теоретична боротьба є дуже важливим видом боротьби робітничого класу».

А якщо продовжувати ленінську думку, то це вже буде складна теза: «Теоретична боротьба є дуже важливим видом боротьби робітничого класу, без критики антиреволюційних, ворожих тенденцій неможливий успіх робітничого руху».

Тезовий запис — один з трудомістких видів запису. Взірцем виразного, короткого і чіткого формулювання думок можуть слугити складені В. І. Леніним історичні «Квітневі тези». В тезовій формі написаний ряд партійних документів: Тези ЦК КПРС «До 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції», «До 100-річчя з дня народження В. І. Леніна» та інші.

Реферат (від латинського слова *refereo*, що значить, повідомляю, доповідати) — короткий виклад основних положень книги, теми чи наукової проблеми. Відповідно до цього реферат може бути складено по всьому змісту книги, по тій чи іншій її частині, по одному якомусь питанню, по якійсь темі, проблемі.

При роботі з книгою можна скласти також коротку характеристику книги, статті з критичною її оцінкою — анотацією.

Я. ШТЕРНШТЕЙН, доцент кафедри історії КПРС.

ЗА НАУКОВІ КАДРИ

3

розвитку суспільних наук і підвищенні їх ролі в комуністичному будівництві, «Про заходи по дальшому удосконаленню вищої освіти в країні» і «Про роботу в Московському вищому технічному училищі імені М. Е. Баумана і Саратовському державному університеті імені М. Г. Чернишевського по підвищенню ідейно-теоретичного рівня викладання суспільних наук». Таке навчання повинне щодня підвищувати ідейно-теоретичний рівень наших кадрів, сприяти поліпшенню всієї справи підготовки висококваліфікованих спеціалістів, активних, ідейно переконаних будівників комунізму.

розвитку суспільних наук і підвищенні їх ролі в комуністичному будівництві, «Про заходи по дальшому удосконаленню вищої освіти в країні» і «Про роботу в Московському вищому технічному училищі імені М. Е. Баумана і Саратовському державному університеті імені М. Г. Чернишевського по підвищенню ідейно-теоретичного рівня викладання суспільних наук». Таке навчання повинне щодня підвищувати ідейно-теоретичний рівень наших кадрів, сприяти поліпшенню всієї справи підготовки висококваліфікованих спеціалістів, активних, ідейно переконаних будівників комунізму.

**З відряджень
дальніх
повернувшись...**

Італійські зустрічі

У вересні цього року відповідно з планами дружніх зв'язків між містами-побратимами в Генуї побувала делегація Одеси на чолі з заступником голови міськвиконкому Т. А. Овчаренко. У складі делегації була і доцент кафедри російської літератури університету В. О. Фабіанська, яка на сторінках нашої газети ділиться своїми враженнями.

Італія сьогодні — це і чудові пам'ятники старовини, і обпалююча гарячим диханням сучасність. Такою ми побачили її в перший же час перебування на її землі, коли члени нашої делегації після приземлення в Міланському аеропорту проїжджали вулицями прославленого міста. Ми бачили чудову архітектуру — міланський собор — і символ смерті — чорний прапор фашистів, який розвівався над одним з будинків. Ми слухали розповідь про великий успіх виставки, присвяченої Володимирі Маяковському, яка експонувалася в залах палацу Сфорца, і слідом за цим розповіддю слухали повну гіркоту розповідь про те, як тут же, на вулицях Мілану, зовсім недавно фашисти вбили студента за його демократичні переконання. І в свідомості вставало тривожне питання: яке ж твоє майбутнє, Італія?

Відповідь на це питання почала з'являтися в перший же вечір, в Генуї, на фестивалі комуністичної газети «Уніта». Тисячі робітників прийшли в парк на околиці міста на свято самої правдивої газети Італії. Прийшли, щоб

продемонструвати єдність своїх рядів, свій ентузіазм в боротьбі проти реакції, готовність допомогти страйкуючим товаришам.

Ми були на одній з фабрик, зайнятій робітниками, які не дали хазяїну припинити виробництво текстилю і викинути на вулицю, в обійми голоду і безробіття, більше ста чоловік. Ця зустріч ніколи не зігretься в пам'яті. Милі, прості і в той же час такі мужні обличчя, очі, що сяють любов'ю до радянських людей...

Більше року вдень і вночі, в будні і свята знаходилися італійські робітники в мертвих цехах підприємства. Їм допомагало все місто: художники на їх користь організували виставки-продажі картин, артисти давали концерти, робітники ділилися своїм скромним заробітком. І страйкарі перемогли. Кілька днів тому знову ожили прядильні і ткацькі цехи генуезької фабрики; привид безробіття відступив перед надзвичайною волею півторацятирічних (більшість з них — жінки), відступив перед солідарністю робітників, яких згуртували для боротьби з підприємцем

Комуністична і Соціалістична партії, профспілки.

Тут, на фабриці, і в Асоціації італійських жінок, при зустрічі з соціалістками і на прийомі в управлінні округом, де були присутні представники 17 жіночих комісій, — всюди ми відчували великий, щирий інтерес італійців до радянського способу життя. Їх цікавило все: система освіти та охорони здоров'я, становище жінки в сім'ї та державі, питання про участь молоді в суспільно-політичному житті країни, порядок виплати пенсій, надання відпусток. Члени нашої делегації охоче розповідали про все. Нерідко під час наших бесід ми бачили на очах італійок сльози. Бо те, що для нас звичайне, як повітря, яким ми дихаємо, для трудівників Італії все ще тільки далека мрія.

«Радянський Союз, — сказала одна з учасниць Руху Опору, — для нас країна, в якій втілено ті ідеали, за які ми боремось».

Майбутнє кожної країни — це діти. Передові жінки Генуї розуміють це. В перших, недавно створених дитячих садках, у дітей виховують доброзичливий інтерес до всього, що зв'язано з нашою країною і доступно дитячому розумінню. Дітей приводять на радянські судна, які стоять в Генуезькому порту, а тих, що трохи доросліші, посилають в наші піонерські табори на відпочинок.

При цьому не завжди все проходить гладко.

В дитячому садку, який ми відвідали, нам подарували колоритний, повний експресії дитячий малюнок, який розповідав про одну з екскурсій на радянський корабель.

На малюнку були зображені поліцейський, який перегородив дорогу дітям, і робітник, який палко сперечається з ним, активіст товариства «Італія—СРСР». Тут же були намальовані діти, які, не очікуючи результату суперечки, бігли з усіх ніг до трапу радянського корабля...

В місті Генуї, де до влади прийшли в союзі з соціалістами комуністи, де активно працює товариство «Італія—СРСР», робиться дуже багато по розповсюдженню правди про радянських людей. Демонстрація фільмів, фотовиставки, обмін делегаціями, співробітництво в різних галузях культури, науки, спорту, викладання російської мови на курсах — ось програма, яка успішно реалізується в останні роки. На майбутнє планується включення до складу делегацій на симпозіум в Генуї студентів, що займаються вивченням проблеми морських зв'язків між Італією і півднем СРСР. В Одесі буде проведений конкурс робіт молодих вчених міст-побратимів на тему: «Море повинно залишатися чистим».

В Генуї і в усьому Лігурійському окрузі, який був одним з центрів італійського Опору в роки другої світової війни, особливо відчутні антифашистські настрої.

Про це говорять і завжди свіжі квіти на могилі Федора Полетаєва, і вулиця, названа його ім'ям. Про це свідчить постійна виставка картин Антоніо Траверсо в будинку комітету Соціалістичної партії — картин, які розповідають про звірства фашизму в Італії.

Антифашистські прагнення кращих людей Італії непереборні. Один з партизанських командирів Бруно Берилліні розповідав: «В 1951 році мене судили за участь в Опорі. А тепер в школах Лігурії читають мою книжку про героїзм партизанів, серед яких був радянський хлопець Федір Полетаєв».

На вулиці одного міста неподалік від Генуї мене зупинила стара, одягнута в чорне плаття італійка. Їй захотілось висловити своє захоплення подвигом радянських жінок у Великій Вітчизняній війні. Ми говорили з нею про те, що для жінки, яка дає життя людям, є природним бажання це життя захистити від фашизму. Почувши слово «фашизм», проста італійська жінка тривожно скрикнула: «Не дай боже, щоб це повторилося!» І хочеться думати, що це був голос народу.

В. ФАБІАНСЬКА,

доцент філологічного факультету.

ВІДПОВІДАЛЬНА ПОРА — НАВЧАННЯ

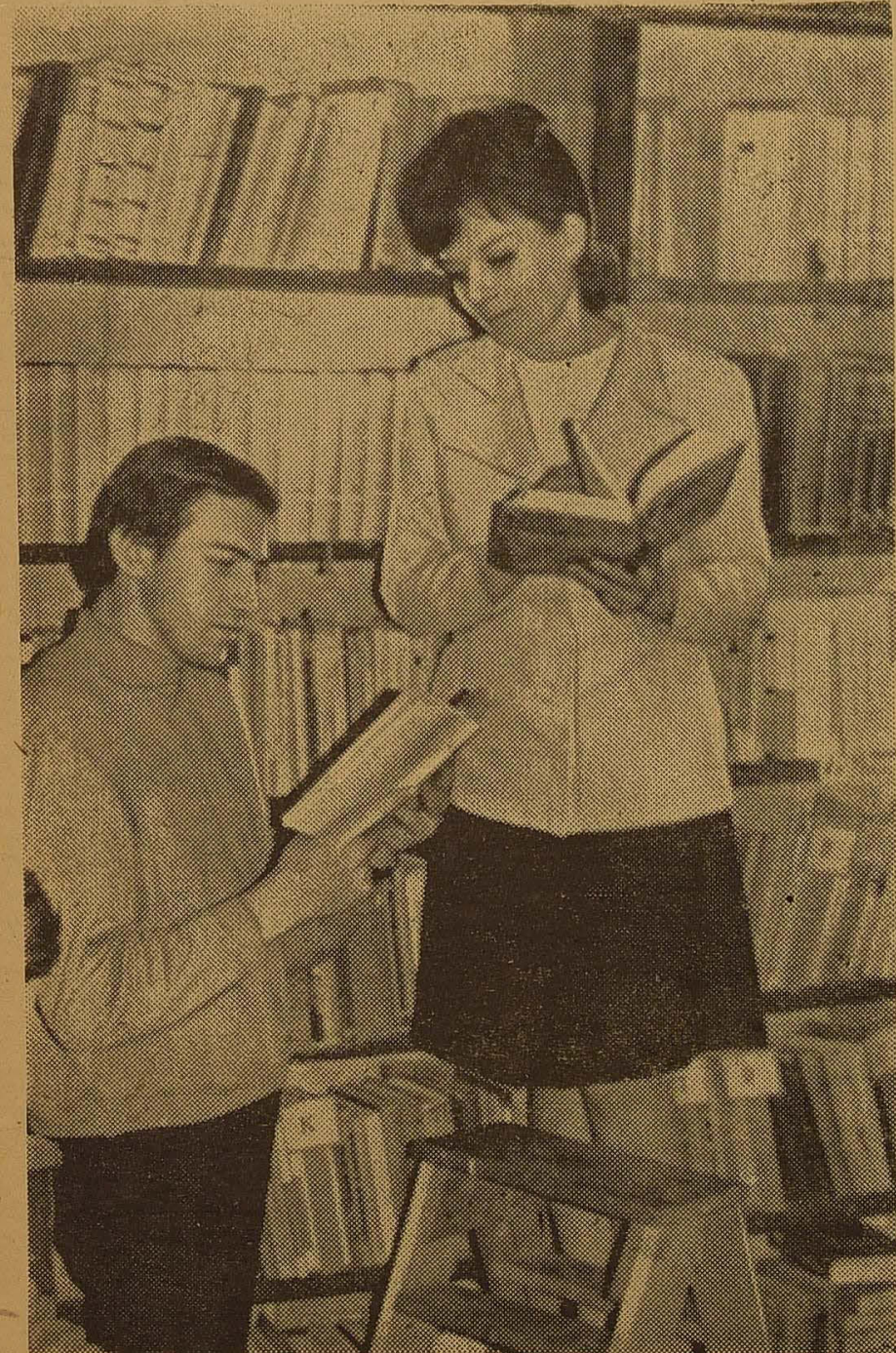
Тільки-но приїхали студенти з сільгоспробіт. І знову з'явилися черги у залах студентської бібліотеки. Багато роботи зараз у її працівників. Кожному необхідно підібрати потрібну літературу.

На фото зліва: в студентській бібліотеці.

З початком навчального року йдуть напружені заняття і в лабораторіях університету. Студенти закріплюють свої знання на практиці, проробляють цікаві дослідження, вирішують нові проблеми.

На знімку: на практичних заняттях в біохімічній лабораторії біологічного факультету.

Фото О. ЛЕВИТА.

ВСЕСОЮЗНИЙ ОГЛЯД БЕЗПЕКИ ДОРОЖНОГО РУХУ

Протягом жовтня проходитиме Всесоюзний огляд безпеки дорожнього руху. Це огляд культури і поведінки на вулиці пішоходів, дисципліни водіїв автогосподарств і особистого транспорту.

В ці дні буде активізована робота по пропаганді правил дорожнього руху серед населення міста засобами масової інформації. На підприємствах і установах, в автогосподарствах, в школах та інших учбових закладах організуються зустрічі з працівниками ДАІ, автодружинниками, з кращими водіями, що працюють без аварій.

У кінотеатрах і клубах будуть демонструватися тематичні короткометражні кінофільми, проводитимуться бесіди з питань безпеки дорожнього руху.

В Одеському університеті проводиться велика роз'яснювальна робота серед студентів по визначенню правил дорожнього руху. Адже щодня, прямуючи до університету і повертаючись до-

му, в гуртожиток, студентам доводиться неодноразово пересікати вулиці міста. Щоб правильно орієнтуватися, вони повинні добре знати і виконувати правила безпеки руху пішоходів. Працівники університету активісти-автодружинники В. Коваль, П. Венгржановський, В. Чорний, Е. Башенко, С. Ушарович та інші систематично проводять із студентами бесіди, супроводжуючи їх показом хронікально-документальних фільмів.

Зараз, в період проведення огляду, особливо посиляться контроль за виконанням правил дорожнього руху пішоходами. Треба бути уважними на вулицях і дорогах, не порушувати правила поведінки на вулицях самим, забороняти це робити іншим. Особливо потрібно бути прикладом для дітей. Не слід забувати: раніш, ніж подивитися на світлофор, вони дивляться на дорослих. Вулиці стануть безпечними, якщо виконання правил дорожнього руху

стане звичкою кожної людини.

Велика відповідальність лежить на водіях автогосподарств та особистого транспорту. Адже водій — головна фігура в дорожньому русі. Від його дій за кермом, від вміння швидко і правильно приймати рішення залежить життя і здоров'я людей, особиста безпека.

Боротьба з дорожними пригодами — справа державної ваги. Хочеться, щоб нещасних випадків на вулицях і дорогах не траплялось. І було б дуже добре, щоб самі студенти активно пропагували правила дорожнього руху серед населення, щоб наше місто-герой перетворилося в місто зразкової організації дорожнього руху, місто високої культури пішоходів і водіїв.

М. РОЖКОВА,

старший інструктор по пропаганді та агітації ДАІ УВС м. Одеси, старший лейтенант міліції.

